

SKUPNO EVROPSKO TRŽIŠČE PRED RIMSKIM PARLAMENTOM

Kam se nagiba politika Kršč. demokracije

Katoličani in Nennijevi socialisti - Bodoči družbeni razvoj v Evropi

Pred dobrim tednom je imelo vodstvo Ital. kršč. demokracije v Vallombrosi blizu Rima večdnevno zasedanje, ki je vzbudilo precejšnjo pozornost v italijanski in tudi v inozemski javnosti. Saj je šlo za sklepe in smernice najmočnejše in najbolj vplivne stranke v državi, od katere je v bistvu odvisna vsa notranja in zunanja politika Italije.

Razen tega je glavni tajnik stranke Fanfani imel v Vallombrosi govor, v katerem je zavzel stališče do najbolj kočljivega in težkega vprašanja, ki danes razdvaja vrste italijanskih katoličanov: kakšen naj bo namreč njihov odnos do levičarskih marksistov, organiziranih v Nennijevi socialistični stranki, ki se že leta vztrajno zavzemajo za sporazum in sodelovanje s katoliškim delavstvom v državni politiki.

Zavoljo tega važnega in usodnega vprašanja je nastal, kot smo že pisali, tudi javen spor med predsednikom republike Gronchi-jem in senatorjem Sturzom.

GRONCHIJEVA MISEL ZMAGUJE

Zasedanje v Vallombrosi je bilo pomembno zastran tega, ker je voditelj Kršč. demokracije Fanfani tu povedal svoje mnenje o sporu.

Kot smernico strankine politike je proglasil načelo, da mora Kršč. demokracija sodelovati »z vsemi demokratičnimi silami« v državi. To je dolžna storiti zato, da zagotovi Italiji vse večja jamstva resnično svobodnega življenja. Demokratične temelje, na katerih so slonele dosedanje italijanske vlade, je treba čimbolj razširiti.

To je vzrok, zakaj je Fanfani izjavil, da je potrebno podpreti Saragatove socialne demokrate v njihovih naporih, da bi se »na podlagi resnične demokracije in dejanske neodvisnosti od komunistov« združili z nennijevci v eno samo stranko. S tako stranko, je dal Fanfani razumeti, bi Kršč. demokracija lahko sodelovala. Pripravljena je torej sodelovati tudi z Nennijem. Fanfani ne zahteva od nennijevcev, naj se prej skregajo s komunisti, temveč mu zadostuje, da so od komunistov dejansko neodvisni. To je misel, ki jo je stalno zagovarjal Gronchi.

BRANIK PROTI DIKTATURI

Glavni tajnik Kršč. demokracije se pri tem dobro zaveda nevarnih strani take politike. Pobudo za združenje italijanskih socialistov kakor tudi marksističnih strank v drugih deželah, je rekel, je dala Socialistična internacionala. To je zanj eden najvažnejših dogodkov v političnem življenju Evrope v zadnjem petletju.

Internacionala seveda ni izbrala te poti, da bi podpirala katoličane, temveč s ciljem, da bi ojačene in razširjene socialistične stranke v raznih deželah zapada mogle s časom prevzeti vladno oblast namesto krščanskih demokratov.

Toda nevarnost, da bi združenje italijanskih socialistov »moglo oslabiti Kršč. demokracijo«, je rekel Fanfani, »nas še ne opravičuje, da združenju nasprotujemo, ako je Kršč. demokracija res prepričana, da je prava demokratičnost socializma učinkovito sredstvo, s katerim se dokončno lahko zastavi pot prodiranja komunizma«.

ZANIMIVE PELLINE IZJAVE

Nad vse pomembno je tudi, kar je rekel v Vallombrosi zunanji minister Giuseppe Pella, ki ga imajo vsi za izrazitega desničarja.

V zunanjem svetu, je dejal, imamo trenutno posla z dvema važnima pojavoma: najprej s postopnim razvojem ruskega komunizma v vse bolj socialistične oblike družbene

ga življenja. Ta razvoj moramo brez pridržkov podpirati.

Istočasno opažamo v Evropi resna prizadevanja, da bi se ustanovila nova razširjena Socialistična internacionala, ki bo po Pellinem prepričanju pospeševala nezadržni razvoj dogodkov v Sovjetski zvezi. Pella meni, da bosta na politični pozornici Evrope prej ali slej zmagali dve veliki sili: demokracija in socializem.

Kristjani bodo imeli s predstavniki novih strank in gibanj en skupen cilj in program, to je idejo večje socialne pravičnosti. Neizogibno bodo pa z njimi v sporu »na področju ideologije in duhovnih vrednot«, skratka v vprašanjih svetovnega naziranja.

Iz teh izjav lahko spoznamo, kako se celo desničarski Pella začne približevati nazorom, ki jih ima Gronchi o bodočem razvoju družbenih in političnih razmer v Italiji in po svetu. Tudi Pella ne nasprotuje načeloma sodelovanju z Nennijem.

Skupno tržišče in Evratom

Vendar resnično in iskreno sodelovanje z Nennijevimi socialisti ni tako enostavna zadeva, kakor si kdo morda misli. Četudi bi Nenni sprejel vse Saragatove pogoje za zedinjenje ter se zatem odločil, da se z njim skupno zveže s Kršč. demokracijo, bi danes tega ne mogel izpeljati.

Na zadnjem občnem zboru stranke v Benetkah je namreč, kot vemo, ostal v manjšini. V novem vodstvu stranke je le ena tretjina članov, sestavljena iz njegovih ožjih soimšljenikov, medtem ko so vsi ostali več ali manj še zmerom zagovorniki tesnega sodelovanja s komunisti.

To se je očitno pokazalo ravno te dni, ko je vlada predložila parlamentu v obravnavo mednarodne pogodbe o skupnem evropskem tržišču in o Evratomu ter je morala stranka skleniti, kako naj njeni poslanci in senatorji glasujejo.

Nenni je bil mnenja, da je treba pogodbe odobriti, večina je pa zahtevala, naj se odbijejo, trdeč ravno tako kot komunisti, da bi skupno evropsko tržišče samo škodovalo gospodarstvu Italije: če se med evropskimi državami odpravijo carinske meje, bodo napredne zapadne dežele s svojimi boljšimi in cenejšimi izdelki in pridelki udušile italijansko industrijo in poljedelstvo.

Nenni je dokazoval nasprotno: carinske meje se bodo po pogodbah podrle šele po 12 letih in v tem času bo Italija prejela milijardna posojila in podpore, da lahko po-

polnoma preobrazi in modernizira svoje gospodarstvo. Nastala bodo nova, večja in donosnejša industrijska podjetja, v katerih bodo našli kruha vsi sedaj brezposelni delavci. Ravno tako se bo močno razvilo in napredovalo kmetijstvo, ki tudi ne bo več poznalo brezposelnosti.

POLITIKA POTRPEŽLJIVOSTI

Skupno evropsko tržišče, je dokazoval Nenni, je edino sredstvo, s katerim je mogoče izenačiti Italijo z naprednimi deželami zapada, kar je samo v korist italijanskemu ljudstvu.

Toda Nenni je kljub vsemu ostal v manjšini. Tedaj se je odločil za kompromis: predlagal je, naj se poslanci in senatorji glede skupnega tržišča glasovanja vzdrže, odobre pa naj pogodbo o Evratomu, to je o skupnem upravljanju atomske sile v zapadni Evropi.

Zanimivo je, da Nenni niti s tem predlogom ni mogel izlaska prodreti. Šele ko je zagrozil, da bo moral, če ostane v manjšini, odložiti glavno tajništvo, se je večina vdala.

In tako se je zgodilo prvič po vojni, da so komunisti in nennijevci v važnem zunanjepolitičnem vprašanju različnega mišljenja ter bo v parlamentu vsaka stranka drugače glasovala. Že to dejstvo je vzbudilo zelo hudo kri pri komunistih, ki se močno jeze na Nennija.

NOVICE Z VSEGA SVETA

PIJ XII. O AFRIKI

Papež je v nedeljo nagovoril skupino tako imenovanih Belih menihov, ki delujejo med zaostalimi, še barbarskimi rodovi Afrike. Ljudstva Afrike, je dejal, dandanašnji kar hlepe po napredku in omiki. Grajati pa je treba, da »na svoji nagli poti k napredku« zadevajo ob nerazumevanje, nasprotovanje in odpor sebičnih ljudi raznih narodnosti.

Pij XII. je pozval Bele menihe, naj se z »junaško, vesoljno, nesebično krščansko ljubeznijo« trudijo, da spopade omilijo in, če le mogoče, preprečijo. Poglavar Cerkve se je s svojo izjavo izrekel nedvoumno zoper krivice kolonialnega gospostva Evropejcev nad afriškimi plemeni.

Redovnike je prav posebej pohvalil zavoljo tega, ker vzgajajo med afriškimi ljudstvi čedalje več domačih dušnih pastirjev.

Ko človek to bere in se spomni Beneške Slovenije, ga morajo papeževe besede globoko presuniti. Med ondrotnimi našimi brati sta namreč več ko dve tretjini slovenskih duhovnikov v rokah tujcev, ki ne razumejo jezika vernikov in se ga tudi nočejo ali ne morejo naučiti. Dušno pastirstvo je tu politično sredstvo raznarodovanja našega ljudstva.

Za te sramotne razmere nosi odgovornost pokojni nadškof Nogara, ki je pod Mussolinijevim pritiskom imenoval v slovenske kraje tuje duhovnike, domačine pa premesčal v Furlanijo, a ni po nadcu fašizma storil ničesar, da bi težko krivico popravil.

Od novega nadškofa msgr. Zaffonata pričakujemo, da bo čimprej odpravil stanje, ki biče v obraz besedam sv. očeta, ter da bo ravnal z našimi brati vsaj tako, kakor delajo misijonarji s črnimi plemeni v Afriki.

VZOREN ŠKOF

Rivši tržaški škof msgr. Luigi Fogar praznuje v petek, 26. t. m., zlato mašo v Rimu, kjer že dolga leta prebiva. Slavljenec, ki se je rodil v Perni pri Gorici, je znan široma po naših krajih po svoji srčni dobroti in pravičnosti.

Kot sin zelo imovitih staršev je vse svoje bogastvo razdal revežem in kot profesor v Gorici omogočil študiranje tudi marsikateremu slovenskemu diaku. Ko ga je papež imenoval za tržaškega škofa, je bil že brez vsakega premoženja. Kljub temu je še vedno skušal na vse načine pomagati ubogim in zapostavljenim slojem. V Trstu so mu prijatelji darovali lep avto, toda on ga je prodal in izkupiček razdelil med reveže.

Ni torej čudno, da je bil škof Fogar zelo priljubljen pri ljudstvu in da so ga globoko spoštovali tudi delavci. Ko je pred nekaj leti prišel v Trst in so ljudje zvedeli, kie mašuje, se je pred cerkvijo zbrala velika množica ter ga z burnim navdušenjem pozdravljala: »Živel naš škof!«

Msgr. Fogarja visoko cenijo tudi Slovenci, ker jih je za časa fašizma, kolikor je le mogel, branil in bil z njimi vselej pravičen. Čeprav je bil po rodu Italijan, so Slovenci imeli občutek, da je tudi njihov škof, h kateremu se lahko v vsaki stiski zatečejo. Bil je naravnost vzoren škof za naše kraje.

Slavljenec iz srca čestitamo ter mu želimo, da bi ga Bog še dolgo let ohranil zdravega in čilega!

PROTEST JUŽNIH TIROLCEV

Vodstvo nemške manjšine je v ponedeljek imelo v Boenu sejo, na kateri je zelo ostro protestiralo, da se v deželi še danes, 11 let po podpisu Gruber-De Gasperijeve pogodbe, ne spoštuje enakopravnost jezika manjšine z italijanščino v državnih uradih in še posebej na sodiščih.

»Prva pravica vsakega človeka«, pravi resolucija, »je, da sme moliti v svojem jeziku. Druga pa je, da se sme v kazenski obravnavi v materinem jeziku zagovarjati«. To človeško pravico bi morala država spoštovati ne glede na to, ali je podpisala povrhu še kako posebno pogodbo o zaščiti manjšin.

Južni Tirolci smejo sicer na sodnji govoriti nemški in njihovi odvetniki jih smejo v nemščini braniti, toda zapisniki so sestavljeni v italijanščini, kar se zdi njihovemu vodstvu težka krivica. Saj je večkrat od ene same besede odvisno, ali dobi obtoženec več ali manj let ječe.

Zato poziva vodstvo manjšine vse rojalke, naj ne podpisujejo zapisnikov, ki so sestavljeni v italijanščini. Zavedajo naj se, da obtožencev po zakonu nihče ne more prisiliti, da podpisujejo zapisnik, ki ga popolnoma ne razumejo.

Primerjajmo s stanjem v Južnem Tirolu razmere na sodiščih v naših krajih! Naše razmere so stokrat slabše, saj je pri nas sleher na uporaba našega jezika pred sodišči po sramotnem, še vedno veljavnem Mussolinijem zakonu celo kazniva.

FRANCIJA V VSE VEČJIH TEŽAVAH

Novi ministrski predsednik Bourges-Maunoury je dobil pretekli petek v parlamentu zaupnico: zanj je glasovalo 280 poslancev, proti njemu pa le 183.

Značilno je, da je dosegel veliko večino v vprašanju Alžirije, kjer hoče za vsako ceno udušiti upor Arabcev. Zbornica mu je v ta namen podaljšala izredna pooblastila ter jih povrhu raztegnila še na samo Francijo.

Vladi je bila dana med drugim pravica, da sme nekim osebam nakazati prisilno bivališče v Franciji in da sme odpreti zanje, če treba, tudi koncentracijska taborišča. Sumljive ljudi lahko iz previdnosti vtakne za mesec dni v — ječo. Razen tega sme policija delati hišne preiskave tudi v nočnih urah.

Pooblastila so bila raztegnjena na Francijo zavoljo tega, ker so alžirski nacionalisti izvrševali zadnje čase tudi v Franciji vse pogostejše atentate.

Da je demokracija in svobodoljubna republika prisiljena seči po sredstvih, ki se jih je nekoč posluževal nasilni Mussolini, je vsekakor slabo znamenje. Je dokaz njene šibkosti. Iz težav, v katere je zabredla, jo lahko reši samo pravočasen in širokosrčen sporazum z alžirskimi narodnjaki.

STANOVANJSKA STISKA

Na torkovi seji tržaškega občinskega sveta so razpravljali o hudi stanovanjski krizi, ki danes vlada v mestu. Položaj se je znatno poslabšal, odkar je generalni komisar Palamara izdal odlok, po katerem sme gospodar iz določenih razlogov odpovedati najemniku stanovanje. Lastnik sme, če treba, stranko tudi s silo pognati iz hiše.

V prvih 6 mesecih tega leta je na ta način prišlo ob stanovanje 205 družin in do konca decembra bi jih moralo biti izgnanih še 250. Mnogim med njimi grozi resna nevarnost, da ostanejo na cesti.

Zaradi tega je občinski svet sprejel resolucijo, v kateri zahteva, naj generalni komisar prepreči nadaljnje izgone ter naj dovoli, da občina vseli brezdomce v prazna zasebna stanovanja in tudi v javna poslopja. Svetovaleci nadalje zahtevajo, naj zavod IACP, INA-Casa in slične ustanove čimprej sezidajo toliko hiš, kolikor jih je potrebnih, da se vsaj postopoma zadovoljivo reši stanovanjska kriza.

MONARHIJE ODMIRAJO

Bivša francoska kolonija Tunizija v severni Afriki je postala, kot znano, samostojna država, v kateri danes dejansko gospodari Habib Burghiba, voditelj nacionalistične stranke Neo-Destur, ki je zaradi svojega prepričanja prebil dolga leta v ječi in izgnanstvu. Tamkajšnji vladar Beg Sidi Lamin je samo na papirju poglavar države in ne more ovirati Burghibe v njegovi politiki.

Kljub temu je tunizijska ustavodajna skupščina na tem, da vladarja odstavi in proglasi republiko. Ljudje se sprašujejo, zakaj se je Burghiba odločil za ta korak.

Kdor hoče stvar razumeti, mora upoštevati velike socialne spremembe, ki se odigravajo v prebujajočem se arabskem svetu. Prva borba je v vsaki arabski deželi najprej uperjena zoper gospostvo Evropejcev. Po narodni osamosvojitvi se pa revolucionarni obrnejo skoro redno tudi proti domačim begun veleposestnikom, ki so v dobi tuje nadvlade uživali vse mogoče ugodnosti ter bili zelo bogati.

Tako se je zgodilo n. pr. v Egiptu, kjer so razdelili veleposestniško zemljo med kmete, mogočne bege in paše pa izključili iz vodstva države. Ker je bil kralj Faruk zaveznik veleposestnikov, so ga odstavili in oklicali republiko.

Sličen položaj je v Tuniziji. Tudi tu se je vladar vselej oslanjal na domače bege in paše. Zato so mu sedaj ure štete in Burghiba bo postal predsednik republike. Tako odmirajo povsod v svetu monarhije: zgodovinski razvoj, ki ga nihče ne more trajno zaustaviti.

KULTURNI DOM V TRSTU

Prejšnjo nedeljo so v ulici Petronio v Trstu, kjer, kakor znano, že nad eno leto grade slovenski kulturni dom, vzdali v temelje novega poslopja spominsko listino. Svečanosti so med drugimi prisostvovali podprefekt Maciotta, zastopnik kvestorja in jugoslovanski generalni konzul Mitja Vošnjak.

Listino je prisotnim prečital dr. Jože Dekleva, ki je obenem predsednik odbora za gradnjo kulturnega doma.

Kam se nagiba politika Krščanske demokracije

(Nadaljevanje s 1. strani)

Življenje samo sili torej k ločitvi duhov: Togliatti, ki je navezan na Moskvo, se oslanja v zunanji politiki na Sovjetsko zvezo. Nenni pa začena hoditi svojo lastno pot, kar seveda močno olajšuje zedinjenje s Saragatovimi socialnimi demokrati.

Novost v politiki Italije je pa v tem, da sedaj tudi Kršč. demokracija to zedinjenje odkrito in uradno podpira.

NOVICE

DIVJI VRTINEC

Furlansko vas Terranova d'Isonzo je prejšnji teden udaril iznenada velik zračni vrtnec, ki se je razdivjal na prostoru, dolgem 1 kilometer in širokem 150 metrov. Razrušil je vse hiše, pobil živino, izruval sadna drevesa in uničil posevke. Škodo cenijo na 200 milijonov lir. — Taki pojavi so bili doslej v naših krajih nepoznani.

ODLIKOVAN SLOVENEK

V Krminu so zaključili deseto pokrajinsko razstavo pohištva. Komisija je prisodila nagrado za najboljšo izdelavo g. Ivu Prinčiču. Na ogled je postavil opremo iz mahagonija za tri pisarniške sobe, ki je zbuja splošno zanimanje. G. Prinčiču iskreno čestitamo!

ZBOROVANJE V MERANU

Med znanstveniki se zmerom bolj širi spoznanje, da bi ljudje lahko mnogo več let doživeli, če bi zdravniki posvečali posebno skrb starajočemu se človeku. In res se je zadnje čase razvila prava veda, gerontologija, ki preučuje vzroke staranja in sredstva, kako podaljšati človeško življenjsko dobo. Ustanovilo se je celo Mednarodno društvo gerontologov, ki so te dni zaključili svoje zborovanje v Meranu na Južnem Tirolskem.

Ameriški zdravnik Edvard Bortz je mnenja, da bi človek bodočnosti, če bi se pravilno hranil in pravilno živel, z lahkoto doživel starost 125 let. Sodobni človek se navadno umakne iz poklicnega življenja v 65. letu, čeprav bi v tej dobi bil lahko še poln energije.

Profesor dr. Pohl iz Innsbrucka je v Meranu dokazoval, da dolgotrajno življenje ni odvisna samo od telesnega zdravja, temveč tudi od človekovega duha: vedeti mora, kaj je pravi smisel življenja in se ga veseliti.

STARE ZIDINE

V Čedadu so pred dnevi odkrili sledove starega obzidja. Arheologi sodijo, da gre za ostanke rimskega obzidja mesta Forum Julii (današnjega Čedada) iz prvega stoletja po Kristusovem rojstvu. Čedad postaja zadnje čase zgodovinsko vedno bolj zanimiv ravno tako za Furlane kot za Slovence, saj so naši predniki ob prihodu v Italijo v 6. stoletju imeli v Čedadu svoje središče.

PROSVETNO DELO NA — LUNI

Ravnatelj zvezdarne v Filadelfiji dr. De Witt je imel predavanje, v katerem je razlagal, da bo človek že čez nekaj let lahko potoval na mesec. Po letu 2000 bodo pa dani že vsi pogoji, da se na luni razvije nova omika. Od tod se bo lahko razširila še na druge planete. Govoril je povsem resno, ne da bi ga pri tem trkala luna.

POKLICNI ŠPORTNIKI

Med dirko psov v Wigamu je bogvedi od kod treščil mednje zajec. Ko je zagledal pse, jo je pobrisal, kar so ga nesle noge, in drl kot nor pred njimi po dirkališču. Toda glej čudo, psi se niso zanj zmenili. Gnali so se vztrajno le za lesenim zajcem, na katerega so bili navajeni. Nov dokaz, kako profesionalni ali poklicni športniki zgubljajo naravni čut.

POSEBNA POLICIJA

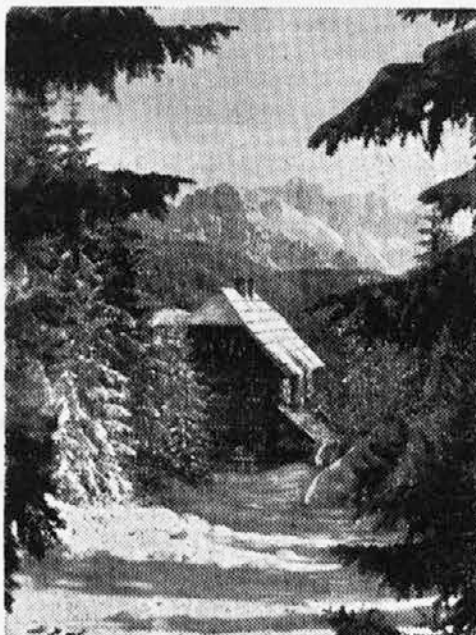
V Italiji, ki zasluži od tujkega prometa letno na stotine milijard lir, so uvedli poseben oddelek policistov, katerih naloga je, da ščitijo potnike pred odiranjem.

Tako so pred kratkim zaprli v Florenci znano restavracijo Buca di San Ruffilo, ker so lastniki bili tako nesramni, da so zaračunali trem Amerikankam za mrzli narezek kar 15.000 lir. Tudi pri nas bi bilo potrebno gledati nekaterim gostilničarjem malo na prste.

ULICE V BARVAH

Vse kaže, da bodo cestišča evropskih mest kmalu spremenila svoje enolično podobo. Poti, ki vodijo v predmestja, bodo imele rdeči tlak, one, ki gredo okoli mesta, pa svetlo-modrega. Cestišča v rumeni barvi bo že od daleč opozarjalo vozače, da tu ne smejo parkirati.

V Zahodni Nemčiji že izdelujejo tak cestični beton. Njegovim barvam ne moreta niti prah niti dež do živga.

Petelinjek v Karavankah

PRAKTIČNI NEMCI

V nekaterih nemških mestih so avtomatizirali tudi delo vodičev po muzejih. Ob vходу obiskovalec ali obiskovalec pritisnejo na gumb in sproži se plošča, ki gostom natanko opiše razstavljene predmete.

ČEBELE ZAPRLE POŠTO

Na osrednji pošti v New Yorku se je odprla škatala, iz katere je zletelo več stotin čebel. Živalice so bile zavoljo dolge poti razdražene in so se besno zakadile v nameščenice. V hipu so bili uradi prazni in poslovanje se je na mah ustavilo. Red je bil upostavljen šele po nekaj urah, ko je začel učinkovati strup proti mrčesu. Tedaj so opikani uradniki prilezli iz skrivališč ter prijeli spet za delo.

IZ SOVRAŠTVA DO MOŠKIH

Ker se je v ameriški državi Floridi pred 6 meseci smrtno ponesrečil državni rabelj, so razpisali natečaj za njegovega naslednika. Oblastva so se bala, da se nihče ne bo javil. Toda glej, oglasilo se je kar 200 prosilcev in med njimi 188 žensk. Ko so preiskovali, kaj žene ženske k rabeljskemu poklicu, jih je nekaj odgovorilo da pomanjkanje, druge so rekle, da iščejo razburljivih senzacij, 12 jih je pa izjavilo, da se hočejo maščevati nad moškim spolom, ker so bile v življenju tež-

ko ogoljufane. Oblastvo je imenovalo za državnega rabelja enega od 12 moških.

LE NEKAJ MINUT VESELJA

Gospa Ana Becher iz Essena na Nemškem je l. 1939 nenadoma oslepela. Po 18 letih trpljenja so jo te dni drugič operirali in žena je spet spregledala. Ko so ji odstranili obveze z oči, je od veselja začela vpiti in naštevati predmete, ki jih spet vidi. Ob pogledu na svojih 11 otrok, ki so medtem dorasli v krepke fante in dekleta, je mater prevzela taka ginjenost, da ji je od sreče počilo srce.

V DOBRODELNE NAMENE

Stari Churchill je objavil oglas, da si za 2 šilinga lahko vsakdo ogleda ob sredah njegovo posestvo v Chartwellu. Z bližnje postaje vozijo posebni avtobusi. Čez nekaj dni je tudi ministrski predsednik Macmillan razglasil, da je njegova vila odprta občinstvu za 2 šilinga in pol in da je izkupiček namenjen revnim bolniškim sestram. V kakšne namene bo Churchill uporabil denar, ni povedal.

Po svetu

5000-LETNICA

Ni prav točno dognano, kdaj se je človek začel posluževati voza kot sredstva za prenašanje tovorov. Gotovo pa je, da je poleg ognja izum kolesa ena temeljnih iznajdb v človeškem razvoju. Uporaba kolesa sega prav gotovo v leta 3000 pred Kristusom.

Že pri gradbi piramid so prevvažali veličanske kamnite kocke na ta način, da so podstavljali debele hlode in na njih valili ogromne skale h gradišču. Premikanje lesenih valjev je dalo človeku idejo kolesa. Odrezal je od debela ožji kos in to je bilo prvokolo. Bilo je seveda polno in brez žarkov. Tako kolo, ki se je vrtelo z osjo vred, so pritrdili pod samokolnico, ki je že pri najstarejših narodih prva oblika voza.

Tretji korak od valja - debela preko enokolesnika je bila dvokolnica s polnimi kolesi. Ta so bila tesno pritrdjena na os in so se z njo vred vrtela. Take vozove na dve kolesi so uporabljali že Egipčani. Vpregali so vanje vole. Stari Grki so iz te oblike naredili bojne vozove s konjsko vprego. Uporabljali so jih že v trojanski vojni. Težki leseni dvokolni vozovi s polnimi kolesi so še danes v rabi na Kavkazu, v Turčiji, na Filipinih in tudi v južni Evropi.

Toda že Rimljani so izdelovali za tekme v cirkusih prav lahke vozove na kolesih, ki so imela žarke. Vanje so vpregali tudi po štiri konje. Vendar pa so še v srednjem veku po vsej južni in srednji Evropi škripali le težki leseni dvokolniki.

Tedaj je vozna tehnika že toliko napredovala, da se je kolo vrtelo okoli osi. Vendar se je v severnih krajih od polovice srednjega veka dalje uveljavljal voz na štiri kolesa in z dvovprego.

Od srede devetnajstega stoletja dalje pa že zginjata voz in konj čedalje bolj z naših cest. Železnice, avti in traktorji so jih izpodrinili. Ne bo dolgo, ko bo prihodnji rod samo še iz knjig in podob poznal, kakšni so bili vozovi z vprežno živino. Oblika kolesa se pa bo še dolgo vzdržala.

Dopisi v Tržaškega

BARKOVLJE

Ker se v Novem listu samo pritožujemo, nam bo kdo morda očital, da smo godrnjači. Barkovljani pa ne moremo biti drugačni, če vidimo, da je povsod vse narobe. Naša občina ima n. pr. ogromne stroške za vzdrževanje vrta, drevoredov in ceste ob obali. Tam se namreč spreha gospoda, ki ji je treba dobro postreči. Če pa kreneš na stransko pot proti hribu, je vse zanemarjeno, da se ti obrača želodec. Dovolj je, da greš od srednjega Boveda do Tabra, pa boš ugotovil, da se Bovedčani upravičeno pritožujemo. Na obeh straneh ceste raste visoka trava kot na kaki kraški ali istrski zapuščeni poti. Od Ceneta do Kunccev je sicer pot kratka, a naravnost v obupnem stanju. Po vsakem dežju je tako razrita, da bi morale naše ženske nositi gojzarice namesto modernih čevljev, ki imajo lesene žblje na petah. Iz ceste štrlijo povsod kamni, ki te ponoči lahko spravijo iz ravnotežja, če se jim ne izogneš.

Tudi cestne žarnice nam niso preveč naklonjene, saj moramo večkrat v temi tavati proti domu.

Kaj je s širjenjem ceste pri Kuncih? Dejali so, da se bodo dela začela že v zgodnji pomladi, a bo prav gotovo prešla tudi zima, ko bo še vse pri starem. Nabrali so denar, da so lahko odkupili zemljišče tistih nevednežev, ki se ne zavedajo, kaj pomeni široka cesta pred hišo. Nekateri so zemljo darovali, medtem ko bi danes veljala nad sto tisoč lir. Požrtvovalni ljudje so stalno drezali na tehničnem uradu, a zadeva se do danes še ni zganila z mrtve točke. Bil bi skrajni čas, da se ozki klanec popravi, kajti tudi v Bovedu živi gospoda. Po večerji je sicer večkrat lačna, a davke plačuje ravno tako, kakor tisti, ki so siti.

DOLINA

Po številnih vaseh dolinske občine ne vidimo nikjer živahne gradbene dejavnosti, čeprav se nahajamo v poletnem času, ki je najbolj ugoden za taka dela. Le tu pa tam najdeš kakega zasebnika, ki si z velikimi težavami zida majhno hišo ali popravlja staro.

V Ricmanjih še vedno urejujejo šolsko poslopje, kjer se zdi, da gredo dela h kraju. Tu so staro šolo razširili, tako da bo v njej imel sedež tudi otroški vrtec. Prav tako se bliža koncu gradnja vodovoda za Jezero, ki je brez dvoma eno najvažnejših del v zadnjih letih. V Dolini postavljajo novo ograjo okoli otroškega vrtca ter zidajo obenem primerno igrišče za otroke. Od nedavno zaključenih javnih del naj omenimo napeljavo telefona v Boršt, Ricmanje, Domjo, Mačkovlje ter na Pesek, tako da je brez njega ostale Prebeneg, ki ga bo pa dobil s sredstvi iz letošnjega proračuna. Ni dolgo tega, ko so tudi zaključili popravilna dela na cesti iz Ricmanj proti Domju.

Občina namerava čimprej zgraditi novo poslopje v Boljuncu, v katerem bo poštni urad, posvetovalnica za matere ter pisarna tamkajšnje srenje. Denarna sredstva so bila nakazana v gospodarskem načrtu, ki predvideva tudi povečanje pokopališča v Borštu, gradnjo novega pokopališča na Pesku ter nekaj manjših del, za kar bodo skupno potrebovali okrog 62 milijonov lir. Vsa dela se prič-

nejo, brž ko bo tehnični urad v Trstu odobril gradbene načrte.

Želeti je, da bi se to čimprej zgodilo.

DEVIN

Zaradi vse večjega števila avtomobilov in ostalih motornih vozil, ki v poletnih mesecih prihajajo na našo obalo, je občina že pred leti poskrbela, da se je nedaleč od pristanišča uredil primeren prostor, kjer se vozila lahko ustavljajo. Ta prostor danes skoraj ne zadostuje več in bo treba čimprej poiskati novega, vendar se je medtem pri nas zgodilo nekaj, kar je prav, da zve tudi širša javnost.

Ker je skoraj vse zemljišče ob obali last devinskega princa Thurn-Taxisa, ni občinski upravi ostalo drugega, kot da omenjeni prostor za hranjenje vozil uredi na delu prinčevega zemljišča. Njegov bivši oskrbnik, ki je bil uvideven mož in ki ga je gospodar po 25 letih službe pred kratkim čez noč odslavljal, je gradnjo dovolil, ker je najbrž mislil, da bogat človek in veleposestnik lahko žrtvuje v splošno korist nekaj sto kv. metrov zemlje. Vse pa kaže, da se je mož zmotil, kajti devinski graščak je najbrž v zadnjem času tako obubožal, da je moral prav ta prostor prodati nekemu tržaškemu zasebniku.

Zato nam sedaj grozi nevarnost, da ta izrazito tujskoprometna točka ostane brez prepotrebne avtomobilskega pristajališča, kar bi pomenilo veliko gospodarsko škodo za naš kraj. Prepričani smo, da bodo oblasti znale nevarnost pravočasno odstraniti ter še nadalje skrbela za dvig in razvoj tujkega prometa v naši vasi.

Devinski gospod pa naj se zaveda, da bi mu tudi revna nabrežinska občina lahko plačala tistih nekaj lir, ki mu jih je za zemljišče dal tuji zasebnik.

NABREŽINA

V sredo je začela poslovati nova krajevna avtobusna proga, ki povezuje naslednje vasi naše občine: Nabrežina postaja, Sesljan, Devin in Štivan. S časom bodo na progi vozili

takšni avtobusi, kakršne vidimo v mestu, saj bodo opravljali približno enako delo. Občina je prejšnji teden poverila to službo avtobusnemu podjetju »La Carsica« iz Trsta, ker je izmed vseh tržaških podjetij stavila najugodnejšo ponudbo.

MEDJA VAS

Po dolgem čakanju smemo danes naposled poročati, da je podjetje Brussi pred kratkim pričelo urejevati našo glavno cesto za Štivan. Delo je bilo nujno potrebno, ker je bila pot tako razrita od dežja, da je bila na nekaterih mestih skoraj neprevozna. Upamo, da bodo dela kmalu izvršena, saj so bila poverjena enemu najmočnejših gradbenih podjetij na Tržaškem. Za popravila in asfaltiranje ceste je bilo občini nakazanih 10 milijonov lir.

MAVHINJE

Brž ko je bila cesta proti Sesljanu asfaltirana, so prebivalci iz Mavhinj, Cerovelj in Vižovelj sprožili misel, naj bi se v bližnji bodočnosti zgradil v Vižovljah še nadvoz čez železniško progo. Dogaja se namreč, da so železniške zapornice mnogokrat podnevi dalj časa zaprte, tako da so motorna vozila in kmečki vozovi prisiljeni zgubljati precej dragocenega časa.

S tem seveda ni rečeno, da bi se to vprašanje moglo rešiti le z gradnjo nadvoza, ker bi se na primer lahko tudi razširil podvoz na cerovski cesti. Važno se nam zdi predvsem to, da oblastva načno vprašanje, saj bodo zatem že strokovnjaki našli zadovoljivo rešitev. Stvar je brez dvoma važna in zato upamo, da bodo oblasti v bližnji bodočnosti naš predlog ugodno sprejela.

Mavhinjci še zmeraj čakamo, da pokrajinska uprava izvrši zaključna dela na vaškem trgu. Ker je od zadnjega asfaltiranja ostalo, kakor zatrjujejo na občini, nekaj denarja, sodimo, da bi ne bilo težko te zadeve dokončno urediti.

— o —

NOVI DOKTOR

Pred kratkim je na vsučilišču v Trstu diplomiral iz kemije g. Darko Cerkenik iz Trsta.

Novemu doktorju iskreno čestitamo.

Naj spregovore resnico!

Pred porotnim sodiščem v Trstu že več dni traja razprava proti 7 osebam, ki jih obtožujejo, da so jeseni 1946. leta ustrelile urarja Trevisana, njegovo 20-letno zaročenko ter njuno gospodinjsko pomočnico. Pokol se je izvršil v Miljskih hribih, kjer je Trevisan imel vilo. Obtožence poleg tega obdolžujejo, da so izropali urarjevo stanovanje ter obenem okradli sedež paroplovne družbe Italia v Trstu.

Ob preiskavi, ki so jo bila uvedla takratna zavezniška oblastva, niso mogli odkriti krivcev, čeprav so že leta 1946 bili zaprti nekaj današnjih obtožencev. Italijanska kvestura pa je predlanskim naredila novo preiskavo ter omenjene osebe predala sodišču, češ da so pri zasliševanjih priznale svojo krivdo.

Nam ni na tem, da bi se pridružili temu ali onemu delu tržaške javnosti, ki je v tej zadevi povsem nasprotujočega si prepričanja. Upamo in želimo samo, da bi sodišče prišlo stvari do dna in krivce strašnega zločina nepristransko kaznovalo.

Žal nam je le, da moramo ponovno poročati, kako obtoženci na razpravah, ki se vrše po prihodu Italije v Trst, pogosto obdolžujejo policijska oblastva, češ da so jih med zasliševanji grozotno mučili. Tako jim je baje izsilila, da so priznali dejanja, ki jih sploh niso izvršili. Neki obtoženec je na primer prejšnji teden izjavil, da so mu policiisti najprej s silo dali piti vode, ga nato vrgli na tla ter mu toliko časa z nogami stopali po trebuhu, dokler ni bruhal iz ust vse vode, ki jo je prej popil. Drugi je povedal, da so ga tako pretepali, da je za trajno zbolel na jetrih in ledvicah. Slišali smo še o drugih načinih mučenja, a se jih v listu ne upamo objaviti.

Spričo vsega tega sodimo, da ima javnost pravico zvedeti, ali omenjene izjave odgovarjajo resnici ali ne. Ugled Italije zahteva, da kočljivo zadevo razčisti in tako dokaže, da so minili črni dnevi fašizma, ki je v naših krajih bil predvsem znan po batinah njegovih policijskih sil.

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI POKRAJINSKI SVET

Naslednje poročilo smo prejeli že prejšnji teden, a ga zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti:

Pred kratkim je bila kljub hudi vročini daljša popoldanska seja goriškega pokrajinskega sveta.

Ob začetku seje se je predsednik dr. Culot najprej spomnil pokojnega rodoljuba dr. Pinausija. V svojem nagovoru, ki so ga svetovalci stoje poslušali, je orisal pokojnikovo javno delovanje in njegov značaj.

Nato je pokrajinski svet odobril razpis dražbe za drugi del gradnje trgovskega tehničnega zavoda v ulici Diaz v znesku 72 milijonov; celotna stavba bo stala 200 milijonov, od katerih je 128 svet že odobril.

Daljši časa so svetovalci posvetili zavarovanju cestarjev; svet je soglasno sprejel sklep, da se novi cestarji zavarujejo pri Zavodu za zavarovanje uslužbencev krajevnih ustanov in ne več pri INPS kot doslej. Pogoji bodo odslej ugodnejši.

Važen je razpis 6 pokrajinskih štipendij za dijake srednjih in visokih kmetijskih šol, o čemer je poročal odbornik Fabrizio. Med drugim je navedel, da obiskuje v naši pokrajini 1663 dijakov industrijske šole, kmetijske pa le 61. Svetovalci so odobrili povišanje plač 15 sestram bolničarkam v umobolnici na 9000 lir mesečno, medtem ko bo prednica prejela 12 tisoč. Le komunist Bergomas se je ob povišanju neokusno in nemestno obregnil, češ da se ne strinja, da opravljajo bolniško službo redovnice, ker so dražje nego posvetne bolničarke. Dr. Culot ga je opravičeno zavrnil, da je pameten svet povsem drugega mnenja.

Nato se je svet spustil v daljšo razpravo o slabem gospodarskem položaju učitelje v otroških vrtcih, ki jih upravlja ONAIR. Razpravo so sprožili komunisti. Odbornik Fabrizio jim je odgovoril, da se je znatno dvignila plača vrtnaric že od aprila dalje, ko je država nakazala namesto prejšnjih 144 vendarle 210 milijonov letne podpore.

Drugo pismeno vprašanje komunističnih svetovalec Poleta, Bergomasa in Sellijeve, ki se je tikalo štiriletnega gradbenega programa Ustanove za gradnjo ljudskih hiš (IACP), je sprožilo še daljšo razpravo, ki se je končala s soglasno odobritvijo resolucije, v kateri pokrajinski svet v glavnem zahteva, da »se v upravni svet IACP sprejmeta vsaj dva zastopnika pokrajinskega sveta«.

Najbolj zanimiva in morda tudi najvažnejša točka dnevnega reda je bila zadnja, ki se je tikala predloga upravnega odbora, da pokrajinski svet od vlade zahteva ustanovitev industrijske tehnične šole. Zelo lepo poročilo je podal o tem predlogu odbornik dr. Polesi. Svet je pooblastil upravni odbor, naj stori pri vladi vse potrebne korake, da se velika zamisel čimprej uresniči.

VODA Z MRZLEKA

V četrtek preteklega tedna je bil v Novi Gorici podpisan sporazum, po katerem bo Gorica še nadalje dobivala prvovrstno vodo z Mrzleka. Pogajanja med Italijo in Jugoslavijo so to pot trajala le en mesec, kar priča, da vladajo med sosednjima državama mnogo boljši odnosi kot še pred kratkim. Dne 15. septembra t. l. zapade prejšnji spo-

razum, ki je veljal 10 let in po katerem je Gorica dobivala vodo z Mrzleka po 7.50 lire za kubični meter.

Od 16. sept. dalje bo stala voda 13 lir za kub. meter. Pogodba je veljavna pet let. Doslej je italijanska vlada plačevala za kub. meter vode 2.50, mesto Gorica pa pet lir, medtem ko bo odslej država plačevala sedem, mesto pa šest lir. Novi sporazum je za Italijo podpisal dr. Francesco Macchi de Celere, za Jugoslavijo pa dr. Ivo Munfko. Jugoslavija bo dobavila Gorici do največ 4.500.000 kub. metrov vode na leto.

Članom odposlanstev je Okrajni ljudski odbor iz Nove Gorice priredil prijetno zakusko. Župan Bernardis je pa sprejel italijanske člane na goriškem gradu ter jih obdaril z mestnim pečatom in znano Marinovo brošuro o Gorici.

IZ DOBERDOBA

Večina naših kmetovalcev se še vedno odločno upira podpisati kupoprodajno pogodbo za zemljišče, ki jim ga hoče odkupiti tržaški vojaški urad. Ravnanje naših posestnikov je razumljivo, saj pomeni izguba zemlje za premnoge gospodarsko smrt. Mi še vedno sodimo, da je mogoče vso stvar tako urediti, da bo škoda za ljudi čim manjša.

Kmetovalci se nadalje pritožujejo, da jim vojaška vozila povzročajo mnogo škode na travnikih, ki se nahajajo izven pasu, katerega nameravajo razlastiti. Vsem je namreč znano, da vojaška oblastva ozkosrčno rešuje prošnje za odškodnino. Vsaka ocena škode jim je vselej previsoka. Pomisliti je tudi treba, da morajo oškodovanci večkrat čakati leta in leta na izplačilo odškodnine. Zato ni čudno, da premnogi teh prošenj sploh več ne vlagajo. Oblastva naj nikar ne misli, da je tako ravnanje z našimi ljudmi pravilno ter ugledu države koristno. Prefekt je zato dolžan, da v tej prevažni zadevi napravi red.

Za Doberdob so se v zadnjem času začeli močno zanimati tudi nekateri italijanski listi. Ti poudarjajo, da je treba v prvi vrsti čimprej poskrbeti za elektrifikacijo Dola in vseh njegovih naselij. To delo po njihovem ni nujno potrebno le zato, ker gre za ozemlje, ki je tik meje, marveč tudi zavoljo tega, ker gre za vasi ob važni državni cesti. Listi nadalje ugotavljajo, da je Doberdob edina občina na Goriškem, ki nima po vseh vaseh elektrike. Tako piše že nekaj let tudi naš Novi list.

Stroški za napeljavo električne luči v Palčišče in druga naselja občine znašajo po proračunu, ki ga je Selveg pred nekaj dnevi izročila županstvu, sedem milijonov lir. Gre vsekakor za izdatek, ki ga revna doberdobska občina ne premore. O tem vprašanju bo v kratkem razpravljala občinski svet ter verjetno vložil prošnjo za državno pomoč.

IZ ŠTEVERJANA

V soboto popoldne je obiskal našo občino goriški prefekt dr. Nitri. Spremljal ga je predsednik pokrajinskega sveta dr. Culot.

Ko se je temeljito razgovoril z občinskimi svetovalci o raznih upravnih vprašanjih, je prisostvoval slovesni otvoritvi zdravstvene

posvetovalnice za otroke in matere. Slovesnosti so se udeležili župan in vsi občinski svetovalci, okrajni zdravnik dr. Rutar, predstavnik orožnikov ter zastopniki ustanove ONMI. Župan Podveršič se je prisrčno zahvalil vsem, ki so pripomogli, da se je otvoril nov sedež posvetovalnice. V svojem nagovoru je omenil tudi otroški vrtec, katerega bodo v kratkem začeli graditi.

Nova posvetovalnica bo razpolagala z dvema sobama. Blagoslovil jo je naš gospod kaplan, predsednik dr. Culot pa je pozval navzoče matere, naj se je vestno poslužujejo, saj bodo tu dobivale prepotrebne zdravstvene nasvete vsako sredo od 8. do 10. ure. G. prefekt je izrazil veliko zadovoljstvo, da je ob tako lepi priliki obiskal Števerjan.

IZ SOVODENJ

V sredo preteklega tedna je imel občinski svet redno sejo. Najprej so svetovalci razpravljali o obnovi matičnega urada. Delo bi moralo izvršiti neko zasebno podjetje, česar pa ne dovoli prefektura. Ta zahteva, da obnovo izvedejo občinski uradniki. Zato ni občini preostalo drugega, ko da sprejme predlog prefektore.

Svetovalci so nato sklenili popraviti občinski dom in nakupiti 600 kubičnih metrov gramoza za urejevanje občinskih cest.

Župan je obrazložil tudi načrt o asfaltiranju ceste od Štandreža preko Rubij do zgornjih Gabrij. Gre v glavnem za načrt, ki so ga bili svoj čas predložili Rimu, a so ga oblastva odklonila. Sedaj se občinska uprava trudi, da doseže državno podporo s pomočjo zakona o asfaltiranju cest po strnjenih naseljih. Stroški za ta dela bi znašali 47 milijonov lir. Vlada bi prispevala pet odstotkov, medtem ko bi morala občina najeti dolgoročno posojilo. Mi smo o tem prevažnem vprašanju že večkrat poudarili, da bi morala ceste, ki veže Gorico s Furlanijo, asfaltirati vlada ali pa nakazati občini zares izdaten znesek. Za državo je 47 milijonov malenkost, za majhno in revno občino je pa skoraj pretežko breme. Svetovalci so na to preučili vprašanje elektrifikacije od Šušterčičevih do Peči, ki bo stala 200 tisoč lir.

Končno so soglasno odobrili predlog, da občina zaprosi pošto upravo, naj otvori poštni urad v Sovodnjah. V ta namen je občina pripravljena odstopiti primerne prostore. Ta sklep pozdravljajo zlasti naši Vrhovci, ker upajo, da bo domača pošta tudi zanje boljje skrbela.

Sovodenjci smo skrajno nezadovoljni z voznim redom avtobusa št. 6, ker v njem pogrešamo zgodnjih voženj. Zato je nujno potrebno, da vodstvo ATA sprejme predloge, ki jih je stavilo naše županstvo.

PROTEST SLOVENSKIH AKADEMIKOV

Vsi slovenski akademski klubi iz Gorice so v ponedeljek preteklega tedna poslali v Rim protestno brzojavko proti znanemu zakonskemu osnutku o slovenskem šolstvu v Italiji. V njej izjavljajo, da je osnutek nesprejemljiv, in zahtevajo, naj vlada sprejme predloge, ki so jih v svoji spomenici stavile vse organizacije slovenske manjšine. Brzojavko so poslali predsedniku republike, predsednikoma obeh zbornic, ministru za javno vzgojo Moru ter predsednikom vseh parlamentarnih skupin v senatu in poslanski zbornici.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Ministrstvo za kmetijstvo in gozdove je tudi letos nakazalo 2 milijona in pol lir za nakup izbranega semenskega žita. Denar so razdelili na naši občini, in sicer med kmetovalce iz Šempetra, Podbonesca, Sovodenj, Sv. Lenarta, Dreke, Srednjega in Grmeke.

Od časa do časa se tudi pri nas kaj pametnega in zares koristnega zgodi. Med koristne prireditve spada tudi tečaj za oranje s traktorjem, ki se je v začetku julija otvoril v Dolenjem Barnasu. Vanj se je vpisalo 20 mlajših kmetovalcev iz raznih krajev Nadiške doline.

Videmska prefektura se je hvale vredno spomnila tudi naše občine in ji omogočila, da je poslala letos 20 revnih otrok brezplačno za 30 dni na morje. Ko so bila konec junija po vsej naši deželi huda neurja, je treščilo v hišo Erminije Simac v Škrutovem. Na srečo ni bilo človeških žrtev, sežgale so se pa vse električne naprave in zato je družina pretrpela 50.000 lir škode.

IZ BREGA

Pred kratkim smo obhajali dan našega cerkvenega zaščitnika. Ob farnih praznikih pa imajo naši ljudje grdo navado, da veselo plešejo pozno v noč. Tako je bilo tudi v naši vasi. Sredi veselja in trušča pa se je udeležil pod in vsi plesalci so padli v spodnji hlev med ovce in koze. Pri tem pa, hvala Bogu, ni bilo posebne nesreče, le kaka koza in ovca je bila rahlo ranjena, marsikaka »čeeča« je pa od objemov kóz in ove odnesla majhne praske. Preplah med plesalci, ki so se znašli kar iznenada v hlevu, je bil vsekakor velik, še večji pa je bil strah med plašljivimi in dobrimi živalicami.

IZ GRMEKA

Po vseh zaselkih naše občine, in sicer v Grmeku, Hlodiču, Dolini, Sevcu, Zverinacu in ostalih, je v torek preteklega tedna klestila huda toča. Zelo so bili poškodovani pašniki, vinogradi, sadovnjaki in še posebno nasadi kostanja. Že nekaj let nam sicer neurja uničujejo sadove našega potu, a toča preteklega tedna nas je posebno hudo prizadela, ker smo se ravno pripravljali, da požanjemo plovce svojega truda. O strahotni nesreči smo nemudoma brzojavno obvestili oblastva ter jih zaprosili nujne in hitre pomoči. Po ostali naši domačiji, n. pr. v Sovodnjah, je pohlevno deževalo, v šentlenarski dolini pa sploh ni bilo dežja.

DVE SMRTNI NESREČI

Predpreteklo nedeljo je vročina zahtevala svojo žrtev. To je bil kmetovalec Viktor Trakori. Mož je že zjutraj šel na pašnike nad vasjo, da prinese krmo živini; s seboj je vzel kosilo in obvestil ženo, da se pred mrakom ne bo vrnil. Ko je pa odbila osma ura, je ženo zaskrbelo, ali se možu ni morda kaj neprijetnega zgodilo. Zato je odšla na pašnik, kjer je zagledala na tleh že mrtvega moža. Stekla je takoj v vas, poklicala sorodnike in zdravnika, ki je pa mogel le ugotoviti, da je mož zaradi hude vročine umrl za srčno kapjo.

Pred nekaj dnevi pa je zadela smrtna nesreča 26-letnega poročnika Viktorja Casadeia iz Krmina, ko je na vojaških vajah učil vojake v ravnanju z ročnimi bombami. Nekemu vojaku je bomba zdrsnila iz rok in se zagnala naravnost v mladega častnika. Bil je na mestu mrtev, ker mu je bomba razbila

lobanjo. Dva vojaka pa sta bila le lahko ranjena.

IZ REZIJE

V začetku julija so začeli popravljati cesto iz Rezjute po Rezijanski dolini. Pot bodo na nekem ovinku razširili, ker je bila tam ozka in nevarna. Zaradi neviht so se ceste po naši deželi hudo razrile. Zato jih bo treba posuti s peskom in jarke očistiti, da se bo voda lahko odtekala.

Najslabša pa je pot proti Liščecam. Tu je voda drla po cesti še tri dni potem, ko se je vreme popravilo. Ljudje niso mogli hoditi po njej v copatah, kot je pri nas v navadi, marveč le s težkimi čevlji ali cokolami iz lesa. Občina bi morala temeljito popraviti najprej to pot in je ne bi smela zanemarjati kot navadno. Vasica je zakotna in vanjo ne vozi avtobus, zato mora občina skrbeti, da bodo ljudje vsaj lahko hodili po spodobni cesti in ne po kozji stezi.

IZ RAJBLJA

V sredo preteklega tedna je bil v Vidnu sestanek zastopnikov sindikatov in rudniške uprave. Ta je sindikat obrazložila, da bo morala zaradi nizke mednarodne cene svinca in cinka na žalost spet odpustiti 50 delavcev. Sindikalisti so odgovorili, da uprava ne sme vreči (kar na ceno 50 družin, še posebno zato ne, ker je že lani bilo odpuščanih nad 100 delavcev. Kljub dolgotrajnemu razpravljanju žal ni prišlo do nobenega sporazuma. Zvedeli smo, da misli rudniška uprava pridobiti delavce za prostovoljno odpoved službe in jim je zato poleg običajne odpravnine ponudila še posebno nagrado. Moškim ponuja 400 tisoč lir, ženskam pa 200 tisoč. Ti »prostovoljci« odpusti naj bi se izvršili do 10. avgusta, 19. istega meseca pa naj bi bil nov sestanek predstavnikov delavcev in rudniškega vodstva. Na seji naj bi razpravljali o odpustih in o drugih zahtevah delavcev.

25

Sred 100 leti

R.B.

Njegova zamisel se je zdela državnemu svetu na Dunaju predrzna, češ kako bo moč speljati progo tako visoko in po strmini. Inženirji so izjavljali, da lokomotiva ali hla-pon ne zmore take višine. Poleg tega pa da je še druga nevarnost. Pri hitri vožnji čez take strmine, so modrovali, bodo popotnikom — pljuča kar počila.

Vendar se je našel tržaški inženir Ghega, ki je načrt izpeljal. Železnica je stekla najprej do Ljubljane. Poglavitni kos do Trsta je pa še več let čakal uresničenja.

Različni načrti

Še v časih, ko je imela Avstrija zasedeno Lombardijo in Benečijo, so zlasti trgovsko misleči ljudje začeli preudarjati, kako bi notranje dežele monarhije povežali z morjem. Prvo pobudo za gradnjo proge z Dunaja na jug je dal poseben milansko-tržaški odbor. Ta se je obrnil na c. kr. kmetijsko družbo v Gorici z vprašanjem, kako bi se dala zveza ostvariti.

Prve načrte je izdelal inženir polkovnik Karel Catinelli. Predlagal je, naj bi proga šla čez Škofjo Loko, Žiri, skozi predor pod Razpotjem, po dolini Idrije, ob Soči do Gorice in v Italijo. Poleg tega so predlagali

še proge čez Predil in Sv. Lucijo, ali čez Predil, mimo Kobarida, do Čedad in Vidma. Tretja smer pa je bila: Koroška, Ponteba, Videm in šele zadnja zveza naj bi šla v Trst preko Ljubljane.

Dolgo časa so se po ministrstvih preganjali, dokler ni vojna nevarnost v Italiji prisilila vlado, da je zaradi prevažanja črt nadaljevala z gradnjo od Celja do Ljubljane. Prvi vlak je prisopihal na ljubljansko postajo 17. septembra 1849.

Tu se je zaenkrat vse ustavilo. Vojne v Italiji in zahteve tržaškega Lloyda so pa dale novega poguma, da so spet vzeli na Dunaju v pretres načrt, kako izpeljati železnico do Trsta. Vsak večji kraj in vsak inženir je pa hotel, da bi prometna žila tekla, kakor si jo je on zamislil. Najbolj čuden je bil predlog inženirja Voigta, ki je dokazoval, da je nadvse primerno, če bi železnica pri Vrhniki smuknila pod zemljo in bi od tod kar po kraških podzemskih jamah tekla vse do Trsta.

Bilo je dosti bistrih glav, ki so menile, da ima Voigt najbolj prav. Njegov načrt so podpirali z dokazi, da bi se železna cesta na barju pogreznila v blato, na Krasu pa da

bo burja »lukamatijo« in vozove prevrnila. Pravili so tudi, da bi vse ljudi na vlaku morali z vrvmi privezati kakor nekoč na morskimi jadrnicah, da bi jih močni piš preko Krasa ne pometel v jarke kot liste z dreves. Zato naj teče železna cesta kar pod zemljo...

Izmed vseh teh ugovorov je bil morda samo eden — v tistih časih — vreden upoštevanja. Takrat je bilo še manj vode na Krasu kot danes. Stari ljudje pravijo, da so v Devinu prodajali vedro pitne vode kar po goldinarju; seveda so take pravljice malo pretirane. Vendar je takrat izšla, posebno v Gorici in Trstu, cela kopa brošur, ki so se zaganjale proti »kraški železnici«. Posebno oster je bil neki Luculus, ki je v knjižici, tiskani pri Zajcu v Gorici, trdil, da je edino pametna proga tista čez Predil.

Ghega odloči

Nazadnje je vso to pravdo o železni cesti odločil inženir Ghega, ki je takrat veljal za enega prvih strokovnjakov. Podprt tudi od bogatih tržaških krogov in Lloyda je z načrti in s številkami dokazal, da bo še najbolj poceni proga iz Ljubljane čez Pivko v Trst. Preračunal je, da bo 144 kilometrov dolga proga stala 16 milijonov goldinarjev in da bo treba delati tri leta. Pa tudi ta mož se je uštel, ker so porabili za vse stroške nad 40 milijonov goldinarjev in so jo gradili celih osem let.

(nadaljevanje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Glasba jugoslovanskih narodov v Benetkah

Kar nekam nenadno se je zgodilo, da je italijanska radiotelevizija organizirala v beneškem gledališču »La Fenice« šest koncertov sodobne italijanske in jugoslovanske glasbe, ali bolje rečeno glasbe jugoslovanskih narodov. Koncerti so se vrstili od 5. do 22. julija. Prvi so bili v najhujši vročini in so bili zato slabše obiskani. Kakor hitro pa je postalo ozračje v Benetkah znošnejše, je narastel tudi obisk. Najboljše je bil prav pri zadnjem koncertu.

Izvajali so dela slovenskih, hrvaških in srbskih skladateljev, a najboljše so bili zastopani Hrvatje. Izvajali so namreč dela petih hrvaških skladateljev — Milka Kelemena, Jakova Gotovca, Stjepana Suleka, Josipa Slavenskoga in Borisa Papandopulosa. Izmed slovenskih skladateljev so bili predstavljeni italijanskemu glasbenemu občinstvu Slavko Osterc, Lucijan Marija Škerjanc in Matija Bravničar, izmed srbskih pa Marko Tajčević in Petar Konjevič. Ne vemo, če je bila s tem čisto objektivno prikazana ustvarjalna moč skladateljev pri posameznih jugoslovanskih narodih.

Vsekakor se zdi, da bi bilo bolje, če bi bili predvajali še dela kakšnega srbskega in kakšnega makedonskega skladatelja, namesto da so odigrali kar po dvojce Sulekovih in Gotovčevih. Čudno je bilo tudi to, da v programu ni bilo navedeno, da so Osterc, Škerjanc in Bravničar slovenski skladatelji. Predstavljeni so bili kot Hrvati. To so sicer malenkosti in zelo verjetno jih tudi niso zagrešili italijanski organizatorji koncertov, ampak že njihovi svetovalci in informatorji v Zagrebu, ker se zdi, da je bila vsa manifestacija dogovorjena s predstavniki hrvaškega glasbenega življenja.

Slovenci pa smo neposredni sosedje Italijanov in najbolj živo občutimo na lastni koži sovražni odnos določenih italijanskih nacionalističnih in šovinistično usmerjenih krogov do jugoslovanskih narodov. Zato nam je veliko do kulturnega ugleda med resnejšim delom italijanskega javnega mnjenja, ki k sreči tvori veliko večino. In tako nam ni vseeno, če so mu slovenski skladatelji predstavljeni kot Slovenci, ali pa se hote ali ne hote zamolči njihova narodnost.

Zanimivo je tudi, da slovenski skladatelji, katerih dela so izvajali v Benetkah, niso o tem nič vedeli. Verjetno je bil slovenski tisk slabo poučen o teh koncertih, ker jih je menda sploh prezrl. Veliko pozornost pa jim je posvetil naš tržaški radio v svojih kulturnih oddajah. Vsaj po teh bi bili lahko tudi slovenski listi zanje zvedeli, tembolj, ker pomenijo ti koncerti izredno razveseljav dogodek na poti kulturnega zblizanja med Italijani in jugoslovanskimi narodi. Kot take jih je pravilno razumelo vodstvo italijanske radiotelevizije, ki se je potrudilo, da jim je dalo kar najlepši okvir in zaupalo njihovo vodstvo samim odličnim dirigentom, kot so Ettore Gracis, Arturo Basile, Pietro Argento, Bruno Bogó, Alfredo Simonetto in Fulvio Vernizzi.

Poleg skladb iz sodobne glasbene literature jugoslovanskih narodov so bila na programu tudi dela italijanskih avtorjev Alfreda Caselle, Ottorina Respighija, Federica Ghedinija, Gianfrancesca Malipiera, Guida Turchija, Giuseppe Martuccija, Ferruccia Busonija in Ildebranda Pizzettija.

V kulturnih oddajah tržaškega radia je obširno poročal o koncertih prof. Pavle Merku. Njegova poročila so bila barvita in zanimiva.

V petek, 26. t. m., ob 21.00 bo podal prof. Pavle Merku v radijski oddaji »Prireditve in umetnost v Trstu« zaključni pregled nad koncerti sodobne italijanske in jugoslovanske glasbe v Benetkah.

RAZSTAVA LOJZETA SPACALA V PIRANU

Kot znano, si je kupil prof. Lojze Spacal pred časom hišico na eni najlepših točk Pirana, od treh strani obkroženi od morja. Tam si je uredil lastno razstavno galerijo in atelje. Galerija se imenuje »Na Punt« in v njej je priredil razstavo, ki je obsegala okrog dvajset del. S tem je dobil Piran lepo galerijo, v kateri bodo razstavljali tudi drugi umetniki.

Podjetnemu umetniku, ki je dosegel pred kratkim lep uspeh z osebo razstavo v Parizu in je nedavno slavil tudi svojo petdesetletnico, čestitamo in mu želimo obilo uspeha tudi v bodočnosti.

V. ljubljanski festival

V nedeljo so v Ljubljani zaključili V. ljubljanski festival, ki se je začel 29. junija. Te slikarske, glasbene, dramske in lirične prireditve so zrastle iz skromnih začetkov Turističnega tedna leta 1952. Prostor za festival so našli v Križankah, katere je mojster Plečnik preuredil tako, da predstavljajo vrhunec gradbene umetnosti. Tu nastopajo dramske, operne, baletne in folklorne skupine. Za intimnejše komorne koncerte je pa določeno dvorišče na rotovžu (v mestni palači).

Letos sta poleg baletov in folklornih plesov nastopili tudi zagrebška opera s »Knezom Igorjem« in ljubljanska s »Prodano nevesto«. Poseben poudarek so imeli glasbeni in pevski nastopi. En večer je bil posvečen tržaški in koroški pesmi, ki je pritegnil največ občinstva. Nastopili so moški pevski zbori iz Doline pod vodstvom Ota Ignaca in s Proseka-Kontovela z dirigentom Kjudrom, koroški pevci iz Podjune ter združeni mešani koroški zbori. Ljubljanska kritika je pohvalila, da so primorski zbori po pevskem zvoku in po vsebini pesmi zelo različni od koroških. Oboji pa so dokazali, kako so zamejski Slovenci vse bolj navezani na preprosto ljudsko zborovsko petje, kot so pa zbori v Jugoslaviji.

Višek je festival dosegel zadnje dneve z opero v dveh delih in osmih slikah, s »Hlapcem Jernejem«. Mogočno delo je priredil gledališki ravnatelj Ferdo Delak, uglasbil pa Matija Bravničar.

Umrl je Curzio Malaparte

Prejšnji petek je umrl v Rimu znani italijanski pisatelj Curzio Malaparte. Star je bil šele 59 let. Zbolel je pozimi za rakom med potovanjem po Kitajski, kjer je hotel zbrati gradivo za knjigo o tamkajšnjih razmerah.

V prejšnjih letih je bil časnikar ter urejeval dnevnik La Stampa in Il Mattino, pozneje pa ilustrirani tednik Tempo in revijo Prospettive. S časom se je pa popolnoma posvetil pisateljevanju. Znan je bil predvsem po svojih zadnjih knjigah Kaputt, La Pelle in Maledetti toscani, ki so zbudile mnogo šuma, ker je bil v njih cinično odkritosrčen.

Knjiga La Pelle je Cerkev obsodila ter stavila na indeks.

V mlajših letih je sodeloval nekaj časa s fašizmom, kateremu se je pa nato odločno odrekal ter bil zavoljo tega interniran na Liparskih otokih, kjer je prišel v stike tudi s slovenskimi pregnanci.

Malaparte se je rodil v Toskani in bil po krvi Nemec. Njegov oče se je bil priselil iz Nemčije v Italijo in tako je sin Curzio postal Italijan. Njegovo pravo ime je bilo Kurt Erich Suckert. Malaparte je bilo le njegovo pesniško ime. Po veroizpovedi je bil protestant.

Sele na smrtni postelji je prestopil v katoliško Cerkev in sprejel sv. zakramente, čeprav je bil po svetovnem naziranju marksist. Njegove poslednje besede so bile: »Sedaj je končano. — Nočem umreti, pomagajte mi!«

Pokopali so ga v rojstnem mestu Pratu v Toskani.

V novo sezono

s slovensko novostjo

Kot smo zvedeli, bo začelo Slovensko narodno gledališče v Trstu svojo novo sezono v prvi polovici avgusta, in sicer z gostovanji v tistih okoliških vaseh, ki nimajo primerne prosvetne dvorane. Zaradi tega bo gledališče izkoristilo topli letni čas za igranje na prostem. Nastopilo bo z raznimi deli iz lastnega repertoarja.

Kot prvo delo bo pa uprizorilo še rokopisno drama nekega slovenskega pisatelja, ki se je doslej skromno zadrževal v ozadju, a ga bomo morali verjetno že kmalu uvrstiti ob stran Alojzija Rebule in Borisa Pahorja, to je najboljših predstavnikov slovenske tržaške književnosti. Drama prikazuje usodo slovenske tržaške družine v času med obema svetovnimi vojnami in je napisana zelo moderno in s smislom za intimno dramatično dogajanje, ki nima nič skupnega s kričavim obravnavanjem »problemov« in »tez«.

— 0 —

MUZEJSKI KONGRES

V začetku tega meseca so v Kopenhagenu in v Stockholmu zborovali ravnatelji muzejskih ustanov. Sestanka so se udeležile skoro vse evropske države. Jugoslavijo je zastopal ravnatelj Etnografskega muzeja v Ljubljani gospod Boris Orel.

Sonček Cvetka kot Amneris v Verdijevi Aldi

* Prof. Edvard Kocbek pripravlja za tisk drugi del »Tovarišije«, ki je nedvomno ena najbolj zanimivih knjig o drugi svetovni vojni. Delo izide verjetno že jeseni pri Državni založbi Slovenije.

* V domu umetnosti v Celovcu razstavlja te dni slovenski slikar Gojmir Anton Kos. V zameno bodo v jeseni priredili v Ljubljani razstavo koroškega umetnika Wernerja Berga, ki je splošno znan kot slikar slovenskih ljudi in pokrajin na Koroškem.

* Umrl je ameriški romanopisec Kenneth Roberts, ki je napisal roman »Severozahodni prehod« in še sedem drugih mnogo branih romanov, katere so prevedli tudi v številne tuje jezike. Po delu »Severozahodni prehod« so posneli tudi film.

GOSPODARSTVO

LETNO POROČILO ZAVODA IRI

IRI je kratica za »Istituto Ricostruzione Industrie«, to je zavod za industrijsko obnovo. Ustanovljen je bil pred 26 leti, ko je po strahovitom polomu na ameriških borzah velika gospodarska kriza zajela gospodarstvo skoraj vsega sveta: cene blagu so zelo padle, brezposelnost je nevdružno naraščala, mnoga industrijska podjetja in banke so propadle. V mnogih državah — tako v Jugoslaviji — so banke zaprosile in dobile državno zaščito ter niso izplačevale hranilnih vlog. Kriza je seveda vplivala tudi na italijansko gospodarstvo in v bivši Julijski Krajini si na primer dobil kravo že za 500 lir, prav čedno kmečko posestvo pa za 10.000 ali še manj lir. Vendar je Italija še kar z lahkoto premagala gospodarsko krizo, in sicer s pomočjo zavoda IRI, katerega glavnica je prvotno znašala 2 milijardi lir državnega kapitala.

Takrat je glavna industrija v Italiji bila odvisna od bank, predvsem od Banca Commerciale Italiana, Credito Italiano in Banco di Roma, se pravi od treh največjih zasebnih denarnih zavodov. Njihova last so bili veliki paketi delnic mnogih podjetij: ta so potrebovala vedno nova denarna sredstva, banke pa jih niso mogle dati, ker se je tudi vlagatelj začel polagoma polasčati strah in so začeli dvigati svoje hranilne vloge. Banke so bile v čedalje večji stiski za gotovino in grozil jim je splošen polom. Še pravočasno je pa posegel vmes IRI in začel dajati bankam posojila, seveda na trdno jamstvo. Za jamstvo so služili paketi delnic raznih industrij in tudi delnice omenjenih bank. Tako je IRI postal lastnik raznih industrij. Pri mnogih si je osvojil večino delnic, pri nekaterih pa važen odstotek. Prišel je seveda tudi do večine delnic imenovanih treh največjih bank, IRI pa ni pomagal vsem podjetjem in tudi ne vsem bankam, temveč le tistim, ki so imele zdravo podlago. Mnoga podjetja so morala prenehati svoj obrat in med temi je pri nas bila tudi »Banca della Venezia Giulia«, ki je s svojim polomom požrla precej desetih milijonov slovenskega denarja.

S pomočjo zavoda IRI je država postala lastnica premnogih podjetij, pri ostalih pa si je zagotovila nadzorstvo.

IRI je finančna organizacija z lastnim — to je državnim — kapitalom 128 milijard lir. V njegovem okviru pa imamo druge organizacije, ki služijo posameznim gospodarskim strokam, in sicer:

1. Fineelettrica: od te so odvisne vodne in kalorične elektrarne, ki so lanske leto proizvedle nad 10 milijard ali nekaj več kot 1/4 vse električne sile v Italiji. Uslužbencev je 17.000.

2. Telefoni: Vsa podjetja so vključena v STET; število telefonskih naročnikov je znašalo konec lanskega leta 1.233.000. Uslužbencev je 15.600.

3. Radio in televizija: Konec lanskega leta je bilo 6.235.000 radijskih in 366.000 televizijskih naročnikov. Uslužbencev je 5.700.

4. Morski prevozi: Od IRI odvisna podjetja — vse glavne družbe — so združena v družbi »Finmare« in razpolagajo s 64% državnega potniškega prometa in z 9% tovarnega pomorstva. Precejšnjo izgubo je pred-

stavljal izguba ladje Andrea Doria, ki pa bo kmalu nadomeščena.

5. Težka industrija: Podjetja so združena v »Finsider« in so lanske leto prodala za 271 milijard lir izdelkov. Uslužbencev je 48.700.

6. Mehanična industrija: V to skupino spadajo tudi CRDA ali Združene jadranske ladjedelnice v Trstu in Tržiču. Uslužbencev je 78.700, izdelkov pa je bilo lani prodanih za 244 milijard lir.

7. Banke: Pod neposrednim nadzorstvom IRI niso samo zgoraj navedene 3 največje italijanske banke, ampak tudi druge, kot Banca di Santo Spirito, Medio banca, Credito Fondiario Sardo itd.

Podjetja, ki so odvisna od IRI, so lani izstavila skupno za 835 milijard lir računov, vložila v proizvodnjo 155 milijard novega kapitala, število nameščenecv pa znaša 227.400.

IRI ima tudi načrt za bodoči razvoj. Poročilo predvideva, da bo do konca 1960 potrebnih 800 do 850 milijard novih investicij v podjetja in da bo IRI moral prispevati okoli 300 milijard, ki si jih bo dobavil z obveznicami.

ALI BO DOVOLJ KRME?

Kaže, da bo letos marsikateri živinorejec v stiski s krmo. Še je čas, da kaj ukreneš, in sicer:

Če imamo kaj prostega zemljišča, ga lahko zasejemo z mešanico iz 1 in 1/2 kg prosa, 1 kg ajde, 1/4 kg repišča (olje) in 2 kg lucerne na površino 1.000 m². Za eno njivo

vzamemo 3 in 1/2 krat toliko semena. Če je le mogoče, bomo setev prevlekli z valjarjem. Zemljišče mora biti seveda dobro pripravljeno, to je preorano in dobro pognojeno s hlevskim gnojem in umetnimi gnojili. V dveh mesecih bomo imeli izdatno košnjo zelene krme, pozneje pa še eno same detelje, drugo leto pa redno deteljjišče.

V AMERIKI UŽIVAJO MLEČNI KRUIH

Tako v ZDA kot v Kanadi bo mlečni kruh kmalu nadomestil vsega ostalega. Ne primejajo pa kruhu svežega ali celega mleka, temveč posneto. Ta kruh ima dober okus in skorjo z bolj privlačno barvo. — Odkar so ga začeli peči, se je poraba dvignila za 5%.

Enake izkušnje imajo tudi v Avstraliji.

KOMASACIJA V FRANCIJI

Komasacija pomeni združevanje drobnih zemljiških parcel v večje enote. Z njo je združena preureditev kmečkih posestev. Komasacijo izvajajo v mnogih državah, v nekaterih — tako pri nas v Italiji — pa šele o njej sanjamo.

V Franciji so do konca l. 1955 komasirali 1.860.000 ha zemlje, sedaj nameravajo združiti še nadaljnjih 8 milijonov ha. Od vseh stroškov odpade 80% na državo, 20% pa na lastnika. Tako so leta 1955 znašali stroški 6.500 frankov na ha, posamezni posestnik je torej plačal 1300 frankov na ha.

PRIDELEK SVILODOV LETA 1957.

Po dosedanjih ugotovitvah bo znašala letošnja proizvodnja svilodov okoli 82.000 stotov ali komaj 1/6 predvojne rekordnega pridelka. Marsikje je letos bilo premalo murvinega listja, drugod je nagajalo vreme. Cena za svilode je letos zelo ugodna in se vrtili okoli 750 lir za kg svežih zapredkov.

Sportni pregled

ZASLUŽENA ZMAGA ANQUETILA

V soboto se je v Parizu končala 44. krožna dirka po Franciji. Tekma je bila zelo naporna, poleg tega je moreča vročina terjala od kolesarjev precejšnjo vztrajnost. Ker ni bilo znanih tekmovalcev, je bila borba med mlajšimi toliko hujša. Prepričljivo je zmagal mladi Francoz Anquetil, ki se je prvič udeležil te dirke. Za njim sta prišla poštvovalni Belgijec Janssens in vztrajni Avstrijec Christian. Najbolje so se odrezali člani francoskega državnega moštva, ki so odnesli kar 13 zmag. Dobro so se izkazali tudi Italijani (6 zmag), Belgijci in proti koncu Španci. Najbojevitější kolesar je bil Barone, najhitrejši sprinter Forestier in najboljši plezalec Nencini. Končni vrstni red je naslednji: 1. Anquetil (Francija); 2. Janssens (Belgija); 3. Christian (Avstrija); 4. Forestier (Francija); 5. Loroño (Spanija); 6. Nencini (Italija); 7. Defilippis (Italija); 8. Van Est (Nizozemska); 9. Adriaenssens (Belgija) in 10. Dotto (Jugovzhod). Zmagovalci zadnjih etap so bili: Pau-Bordeaux: Baffi (Italija); Bordeaux-Libourne: Anquetil (Francija); Libourne-Tours in Tours-Paris: Darrigade (Francija).

HUD PORAZ JUGOSLOVANSKIH SAHISTOV

Rusi so v Leningradu hudo porazili Jugoslovane (22:42). Ljubitelji šaha so pričakovali, da se bodo jugoslovanski igralci vsaj tako branili kot lani v Beogradu, ko so gostje zmagali z 32:26. Toda Jugoslovani so zmagali le v 7 partijah, 30 so jih zaigrali neodločeno, 27 pa izgubili. Izid je torej slab, posebno še, ker je ruska ekipa nastopila močno okrnjena. Zvezni kapetan dr. Marković ni imel sicer mnogo izbire, toda Jugoslovani so vrhu tega odpotovali v Leningrad tehnično in duševno nepripravljeni. Moč jugoslovanske reprezentance je žal v trojici Gligorič-Matanovič-Ivkov, ki so skupno nabrali 14 točk; ostali so dosegli le 8 točk, kar ni prav nič razveseljivo. Edini, ki je še kar zadovoljil, je bil mladi mojster Bertok. Poraz je pokazal, da je treba dr-

žavno ekipo pomladiti, ker bodo mladi šahisti vnesli v igro potrebno borbenost. Za Jugoslavijo so igrali: Gligorič (6), Matanovič (4,5), Ivkov (3,5), Bertok (2,5), Nedeljkovič (2), Karaklajič (2), Milič (1), Trifunovič (0,5), Pirc in Udovčič (0).

XVI. SREDNJEEVROPSKI POKAL

Kljub juljski vročini se redno nadaljujejo nogometne tekme za srednjeevropski pokal. Toda moštva ne morejo pokazati svojega znanja, ker so jih preveč izčrpale borbe v državnih prvenstvih. Med četverico najboljših sodita poleg dunajskega Rapida in madžarskega Vasasa tudi jugoslovanski ekipi Vojvodina in državni prvak Crvena zvezda, ki sta v četrtfinalu izločila bratislavskega Slovana in praško Duklo. Polfinalne tekme so bile zelo borbene. Crvena zvezda je morala kloniti (3:1 in 3:2) pred boljšo madžarsko ekipo, ki bo po vsej verjetnosti ohranila pokal. Vojvodina bi pa morala igrati še tretje srečanje z Rapidom (0:3 in 4:1), a se zdi, da se bo avstrijsko moštvo odpovedalo nadaljnjemu tekmovanju.

SPORT PO SVETU

Kolesarstvo — Od 17. do 21. t. m. je bila kolesarska dirka po Jugoslaviji. Na letošnji 902 km dolgi progi je zmagal Nemec Trefflich, ki je prehitel Jugoslovana Levčiča in Avstrijca Mascha. Jugoslavija pa je četrtič zaporedoma osvojila prvo mesto pri oceni moštvev. Še prej pa se je zaključila tudi dirka po Avstriji. Zmagal je Šved Geranson; v moštveni lestvici pa se je na prvo mesto uvrstila Avstrija.

Tenis — Prejšnji teden so odigrali polfinalne tekme za Davisov pokal. V Milanu je italijanska reprezentanca odpravila švedsko s 4:1, v Bruslju pa so domačini tesno porazili (3:2) Anglijo.

Plavanje — Velika Britanija je v Londonu hudo porazila jugoslovansko ekipo; končni izid je bil 115:53. Za Jugoslavijo je edino zmago zabeležil Njeguš (110 y). Tudi madžarska reprezentanca je doživela hud poraz (95:149) proti Zahodni Nemčiji.

Lahka atletika — V Atenah so se zaključile mednarodne tekme za vojaško prvenstvo. Na prvo mesto se je uvrstila močna reprezentanca ZDA. Anglež Ibbotson je prejšnji teden postavil nov svetovni višek (3'57"2) na razdalji ene milje.

6

Za
naše
n
a
i
m
l
a
i
š
eč
u
d
e
ž
n
i
o
t
o
k

ZVITOREPEČ IN TRDONJA STA SE
USTAVILA DALEČ V PRAGOZDU...
GI VIDEL? UBOGI LAKOTNIK,
ZALOSTNO JE KONČAL...

ŽUJ, ZVITOREPEČ, POIŠČVA LETALO!
MORDA LAHKO POPRAVIVA KRMILLO
IN JO POBRIŠEVA S TEGA ZAČA-
RANEGA OTOKA, LAKOTNIHU TAKO
NE MOREVA VEČ POMAGATI...

OPREZNO STA SE PLAZILA MED
STARODAVNIMI DEBLI IN OVIZAJ
KAMI PROTI OBALI...

PAZI, DA NE
STOPIŠ KAKE-
MU VELIKA-
NU NA
KURSE
OKO!

NO NA TEM OTOKU
REŠ NE BI BIL
ČUDNO, GLEJ, TO-
JE TU JE LAHKO
DEBLO PALME ALI
PA NOGA ORJASKE
PTICE...

...PRAV NIČ SE NE BI ČUDIL,
ČE BI... HEJ, KAJ TI JE?...
65

UHH, POBEGNIL SEM JI... K GRE-
ČI MI V TEJ GOŠČAVI NI MOGLA
SLEDITI... KAJ NEKI JE S TRDO-
NJO?... UPAM, DA SE BO IZVLE-
KEL S SVOJIM OKLEPOM...

NO, ZDAJ SEM POPOLNOMA SAM!
KAJ NAJ POČNEM, SAJ TU SE SE
OBRNITI NE MOREŠ, NE DA BI
KOMU V ŽRELO SKOČIL...

KO BI LE LAKOTNIKOV ZABOJ NAŠEL
ŠE SE BO DAL POPRAVITI... NE PREJ
MORAM VEDETI, KAJ JE S TRDONJO.
ŽIVEGA NE SMEM PUSTITI NA TEM
STRAŠNEM OTOKU... POISKATI GA
MORAM!...

NAPOTIL SE
JE, DA REŠI
PRIJATELJA,
TODA...

Zaroka ob jezeru

12

Mihael se je medtem zopet znašel. Sedel je v svoji sobi in pridno vadil. Vsa zadovoljna je gospa Eda prisluškovala. Nato je tihoma odšla po stopnicah navzdol. V veži je začudena obstala.

»Tomo, od kod pa prihajaš?«

On pa je pokimal proti premočeni deklici: »Eda, ali ti smem predstaviti Mihovo sošolko? Gospodična Adrijana Trnska — moja žena!«

Vsa zmedena je Adrijana ponudila roko Mihovi materi. Ta je pa šele sedaj opazila, da z dekleta kar curlja voda. »Za božjo voljo, kaj ste padli v...«

»Ne, ne!« je pomirjeval Vrbič. »Sicer pa bo kaj toplega za želedec in za preobleko gospodični Adrijani gotovo prav prišlo.«

Adrijana je prisluhnila zvokom violončela, ki so se ji zdeli znani.

»Ne, nikakor«, se je branila. »Saj bom takoj odšla. — Saj se

ni nič pripetilo...«

Odločno je gospa Eda prekinila njene ugovore: »To bi bilo lepo! Pojdite z menoj. Ti pa ukaži v kuhinji toplega čaja.«

Skoro s silo je potegnila mokro deklico s sabo. V spalnici ji je ukazala: »Sedaj pa kar odložite premočeno obleko. Tu je kopalni plašč, pa kar v toplo kopel!«

Čez nekaj časa se je vrnila z gorkim čajem in je potrkala na vrata kopalnice. Adrijana je stopila ven in je željno popila vročo pijačo. V zadregi si je ogledovala prijateljevo mamo: »Tako ste ljubeznivi — jaz sem si Vas vso drugačno predstavljala.«

Eda se je glasno zasmejala. Usedla se je na divan in potegnila Adrijano k sebi.

Dekle se je že čutila sproščeno in je zaupljivo začela pripovedovati: »Veste, gospa, Mihael mi zmeraj pripoveduje o Vas. Včasih že preveč — pa mi nikar ne štejte v zlo! Toda to je tako: vedno, kadar si kaj novega kupim — saj to je poredkoma — me opominja: tega bi Eda nikoli ne oblekla — hm, take barve — té niso po Edinem okusu. Nazadnje si nisem več upala, kaj novega kupiti.«

Eda je pomirljivo gladila Adrijanino roko.

»Res čuden fant«, ga je karala. Adrijana se je spet začela smehljati: »Kaj ne, da je malo čudaški? Včasih mi je kar težko!«

TEDENSKI KOLEDARČEK

28. julija, nedelja: Viktor
29. julija, ponedeljek: Marta, Feliks
30. julija, torek: Abdon, Maksima
31. julija, sredo: Ignacij L., Fabij
1. avgusta, četrtek: Vezi sv. Petra
2. avgusta, petek: Porcijunkula
3. avgusta, sobota: Lidija

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 24. julija si prejel oz. dal za:

ameriški dolar	621—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,30 lir
100 dinarjev	95—98 lir
100 francoskih frankov	145—149 lir
funt šterling	1650—1700 lir
nemško marko	146—148 lir
pesos	13—15 lir
švicarski frank	144,75—145,75 lir
zlatoto	708—710 lir
napoleon	4850—5000 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 28. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 18.30 Mladina pred mikrofonom; 20.30 Giacomo Puccini: »Madame Butterfly«, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 29. julija, ob: 12.00 O pravilni prehrani; 12.55 Folklorni slovenski ansambli; 18.00 Rachmaninoff: Koncert št. 3 v d-molu, op. 30; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Znanost in tehnika; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti; 22.15 Berlioz: Fantastična simfonija.

Torek, 30. julija, ob: 12.00 Pisani svet; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Slovenska folklorna glasba; 21.00 Franz in Paul Schöntan: »Ugrabljeni Sabinke«, komedija v 4 dej. Igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 31. julija, ob: 12.00 Izvor in gojenje okrasnih rastlin; 13.30 Čajkovski: Italijanski capriccio, op. 45; 19.15 Kako so nekoč živeli otroci?; 21.00 Obletnica tedna; 21.15 Glasba za štiri klavirje; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 1. avgusta, ob: 12.00 Potovanje po Italiji; 18.00 Mozart: Koncert za flavto in ork. v G-duru; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Dramatizirana zgodba — Mihael Jeras: »Krvnik Solnega mesta«. Igrajo člani Radijskega odra; 22.00 Nove knjige in izdaje; 22.15 Donizetti: »Ljubavni napoj«, izbor opere.

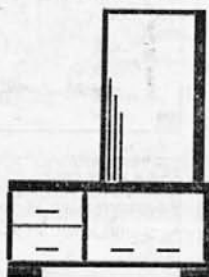
Petek, 2. avgusta, ob: 12.00 Življenja in usode; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zena in dom; 20.30 Slovenska folklorna glasba; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Večerni pogovori (Izgubljeni čas).

Sobota, 3. avgusta, ob: 12.00 Po tržaški okolici; 12.55 Slovenski motivi; 16.00 Radijska univerza; 18.20 Oddaja za najmlajše — Slavko Rebec: »Čudežna škatlica«. Igrajo člani Radijskega odra; 21.00 Teden v Italiji; 22.28 Iz operetnega sveta.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 386: Ker mi je letos pozeba uničila skoraj ves vinski pridelek, bi rad napravil doma vsaj toliko pijače, da bi zadostovala za domačo potrebo. Če bom pridelal grozdja za 100 litrov vina in bi rad dobil 400 litrov pijače, kaj naj napravim?

Odgovor: Ob trgatvi zlijte v mošt 300 litrov oslajene vode, potem še pol kg vinske kisline, 60 gramov amonijevega fosfata, 50 gramov tanina (čreslovine) in okoli liter delujočih kiselih kvasnic. Pijača, oziroma umetno vino bo tem močnejše, čim bolj boste vodo osladili. Upoštevajte pa, da bo pijača imela 9% alkohola le, če boste dodali na vsakih 100 litrov vode po 15 kg sladkorja. Sladkor najprimerneje raztopimo v mlačni vodi, ki se pa mora ohladiti na 20 do 24 stop. C, preden raztopimo v njej ostale pripomočke in premešamo z moštom iz grozdja. Mešanica mora potem kipeti toliko časa, dokler se ves sladkor ne spremeni v alkohol in v ogljikov dvokis. S tem vinom ravnamo tako kot s pravim, a ga ne smemo držati v kleti, kjer je vino za prodajo.

TOVARNA

Princič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

ŽENSKI KOTIČEK

KJE JE NAJVEČ VITAMINA C

Zelenjavo jemo predvsem zaradi zdravih vitaminov. Zato je dobro vedeti, kje jih je največ. Vitamina C je največ v zelenih delih rastline, najmanj pa v koreninah. V gobah ga sploh ni, ker je vitamin C v tesni zvezi z listnim zelenilom-klorofilom. Tega vitamina v semenih tudi ni. Lahko računamo, da 100 gramov zelenjave vsebuje povprečno 50 miligramov vitamina C, kar skoraj krije dnevno potrebo odraslega človeka. Ne zametujte zato zelenih listov solate.

DROBNI NASVETI

— Razpoke med deščicami lahko zakitaš. Kit dobro pregneti z malo tople vode in nato zadelaj špranje.

— Ko česen olupiš, ne sesekljaj ga na koščke, marveč ga stlači. Če ga nekoliko posoliš, ga boš še lažje omehal. Zmehčanega česna pa ne pusti na deski, ker vsrka njegov sok.

— Načeta salama počrni na zraku in v svetlobi. Temu se lahko izogneš, če površino namažeš z maslom ali mastjo ter jo pokriješ s papirjem.

Naš recept:

HITRO PRIPRAVLJENO KOSILO

Krompirjeva pretlačena juha s cvetačo.
Palačinke z riževim nadevom.

Sadje.

Olupi 3/4 kg krompirja in ga nareži na majhne koščke. Stresi ga v vrelo vodo, kateri si dodala list zelene (šelina). Preden je mehak, dodaj nekaj cvetače (karfijole), da se skupno s krompirjem skuha. Zatem pripravi prežganje iz velike žlice masti in dveh žlic moke. Iz juhe vzemi krompir, vrzi ga na prežganje, ga zmehčaj ter vse skupaj zamešaj v juho s cvetačo. Dodaj peteršilja, sesekljane majarone, osoli, popopraj, počakaj, da prevre in po okusu okusaj.

Na mleku, ki si ga nekoliko razredčila z vodo, skuhaš 10 dkg riža. Ohlajenemu primešaj cimet, jajce in žlico sladkorja. S tem nadevom namaži na debelo palačinke, ki si jih medtem pripravila, ter jih postavi še za nekaj minut v pečico.

K temu postrezi kompot ali sadje.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

V bližnjem trgu je bil živinski semenj. Množica ljudi se je prerivala po razriti cesti. Čreda krav je zaprla Virgilu Noviču pot. Ustavil je avto in nagovoril Gabi:

»Prosim, da mi za trenutek oprostite. Tam je telefon in bom domače obvestil.«

Gabi je prijazno prikimala in je tudi ona stopila z vozila. Na oglu je ugledala skupino kmetov, ki so ocenjevali krepkega konja. Malo vstran je pa postaven mladenič strokovnjaško otipaval debelega vola. Gabi je bolj pazljivo pogledala tja. Saj ta je Vito! »Vito«, je Gabi vsa srečna zaklicala. »Vito!« Mladenec je ni slišal. Komaj je čutil, da se ga je oklenilo dvoje rok in mu zakrilo oči. Potem pa se je jezno otresel in se hitro osuknil.

»Gabi! Odkod pa ti?«

Gabi ga je potegnila za bližnjo stojnico. »Pridi«, mu je nerazumno šepetala, »tako morava od tod. Pustila sem ga na cedilu.«

»Na cedilu? Koga pa?«

»Da«, je pomežiknila in pokazala na Noviča, ki je začuden gledal v svoj avto, kot da išče v njem nekoga. Potem se je še ogleđoval po trgu, končno je zmišnil z rameni in se je počasi odpeljal po cesti.

Gabi je spet potegnila Vito za roko in ga porinila na bližnji kmečki voz. Tam mu je skušala razložiti položaj. Toda fant se je je otresal: »Nočem nič več slišati o domu.« Gabi je umolknila. Nekaj minut je bila celo jezna. Potem pa je nenadoma obrnila obraz k njemu: »Ti, Vito, če te že tako grize ta družinska polomija — jaz vem za izhod.«

Zvedavo je Vit dvignil glavo.

»No, pač, jaz se lahko poročim z Mihom, pa bomo spet vsi v sorodstvu.«

Vito je široko razprl usta: »Koga, Miho?«

»Seveda, saj drugega brata menda nimaš?«

Vito se je pogreznil v globoko razmišljanje. »Potem pa boš morala«, je zini, »ves božji dan poslušati njegov violončelo.« Gabi je pokimala. »Sicer pa mislim, da imam več smisla za gospodarstvo«, je nazadnje razsodila.

Vito na to ni odgovoril. Dvignil se je s sedeža in ukazal: »Odpeljala se bova!«

»Kam pa, Vito?«

»Saj te moram vendar odpeljati domov. Toda povem ti, da se bom samo v bližini ustavil.«

Gabi je bila zadovoljna s predlogom.

Počasi je Vito vozil po isti cesti nazaj, koder se je zjutraj ves razdražen podil. Spotoma je premišljeval. Ali je bilo res potrebno? Potem pa še Gabin predlog. Kako se je neki prav na Mihaela utrmila?

Čim bliže sta prihajala k cilju, tem počasneje je vozil. Končno se je ustavil. Dekle je skočilo s sedeža in se je jezno razkoračilo: »To se pravi pripeljati me domov? Do tja sta še najmanj dva kilometra!«

Molče je Vito naslonil motor ob drevo. »Ti, Gabi«, je začel obotavljaje se in ne da bi jo pogledal, »poslušaj — tvoja misel po prej, hm, je v bistvu pravilna, toda ali mora biti prav — Mihael? Jaz mislim...« Pa je premolknil. Gabi pa ni niti mislila, da bi mu pomagala. Če že hoče izreči ponudbo, naj ima pa še poguma za besedo, je sodila. Sicer pa mu je že dovolj namignila! Vito si pa res ni znal pomagati naprej. Kot lipov bog je stal pred njo. Tedaj je pa Gabi zavzdihnila in naslonila glavo na njegove rame. »Ti, medved, ti«, je nežno šepetala. Vito se je zdaj ojunatil in jo je hitro poljubil na ustna.

(Dalje)